

VERRUIMING WESTERSCHELDE

TRACTAAT VAN 17 JANUARI 1995

4^e VOORTGANGSRAPPORT

PERIODE 1 JULI 2001 TOT EN MET 31 DECEMBER 2001

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Waterwegen en Zeewezen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Directie Zeeland

Inhoudsopgave

- Inleiding
- Hoofdstuk 1: Vergunningen
- Hoofdstuk 2: Stand van zaken
- Hoofdstuk 3: De kostprijs
- Hoofdstuk 4: Aanpassingen aan en verduidelijkingen in het Verruimingsverdrag
- Colofon

Inleiding

Met het uitbrengen van halfjaarlijkse voortgangsrapportages worden zowel het Vlaamse als het Nederlandse Parlement geïnformeerd over de uitvoering van het 'Verdrag inzake de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde' (Verdrag van 17 januari 1995).

Het voorliggende voortgangsrapport is het vierde in zijn reeks en bestrijkt de periode 1 juli 2001 tot en met 31 december 2001 en werd opgemaakt door de Vlaamse Administratie Waterwegen en Zeewezen en de Nederlandse Rijkswaterstaat Directie Zeeland.

Voor zover nodig zij verwezen naar de eerder verschenen voortgangsrapporten.

Hoofdstuk 1 : Vergunningen

In het derde voortgangsrapport werd reeds gemeld dat door de gemeenten Vlissingen en Terneuzen en de Taakgroep Westerschelde alsmede de Zeeuwse Milieufederatie, bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State beroep werd ingesteld tegen de aan Vlaanderen verleende vergunning op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo). De eerste drie appellanten hebben hun beroep vergezeld doen gaan van een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening. Op 16 juli 2001 zou bij de Raad van State de behandeling plaatsvinden van het door de gemeenten Vlissingen en Terneuzen en de Taakgroep Westerschelde ingediende verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening. Het is echter niet tot een behandeling gekomen daar de gemeenten en de Taakgroep Westerschelde - na afspraken te hebben gemaakt met Vlaanderen - het verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening hebben ingetrokken. Deze gemaakte afspraken zijn bevestigd in een schrijven van de Vlaamse Minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie aan de raadsheer van de gemeenten en de Taakgroep Westerschelde.

De afspraken komen er op neer dat - tot de uitspraak op het beroep in hoofdzaak - jaarlijks maximaal 18 miljoen m³ baggerspecie mag worden gebaggerd en teruggestort (in de Wvo-vergunning is 20 miljoen m³ toegestaan) en voorts dat de gemeenten en de Taakgroep Westerschelde wekelijks door Vlaanderen zullen worden geïnformeerd over het uit te voeren baggerwerk. Met het intrekken van het verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening, is de verleende Wvo-vergunning van kracht geworden zodat de per 1 juli 2001 van kracht geworden Wvo-gedoogbeschikking (welke was verleend ter overbrugging van de periode van 1 juli 2001 tot aan de uitspraak van de Raad van State inzake de voorlopige voorziening), met ingang van 16 juli 2001 is vervallen.

Met betrekking tot de behandeling van het beroep in hoofdzaak, is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State de Deskundige Beroepen Water ingeschakeld die een onderzoek zal instellen naar de aan het beroep in hoofdzaak ten grondslag liggende feiten en omstandigheden.

Hoofdstuk 2 : Stand van zaken

Met ingang van dit vierde voortgangsrapport zal voortaan eveneens aandacht worden besteed aan de ingediende verzoeken tot toekenning van een nadeelcompensatie. Ook zal aandacht worden besteed aan het project Monitoring Verruiming Westerschelde (MOVE).

1. Opruimingswerken

Opruimingswerken in Nederland

Het dossier met het ontwerp van het bestek ZL-4797 is door de Administratie Waterwegen en Zeewezen doorgeleid naar de Vlaamse Inspectie van Financiën. Na gunstig advies van de Inspectie van Financiën moet nog een begrotingsakkoord verkregen worden van de Vlaamse Minister van Begroting. Zodra dit begrotingsakkoord is verkregen, kan het dossier ter goedkeuring aan de Vlaamse regering worden voorgelegd.

Opruimingswerken in Vlaanderen

Het vrijbaggeren van wrakken in het Scheur (Vlaamse Kust) werd gedurende het tweede halfjaar van 2001 voortgezet. Vier sites werden vrijgebaggerd waarna de zich daar bevindende wrakken en wrakresten volledig werden opgeruimd.

2. Oeververdedigingswerken

De oeververdediging langs de Overloop van Valkenisse is (als laatste aan te leggen oeververdediging in het kader van het Verruimingsverdrag) half oktober 2001 gereed gekomen. De financiële afhandeling van deze oeververdediging loopt door tot in 2002. Op basis van monitoring wordt bekeken of deze oeververdediging in de toekomst alsnog verlengd zal moeten worden met 1500 meter, eventueel met nog eens 3000 meter extra.

Overigens zijn alle oeververdedigingen opgenomen in een monitoringsprogramma met het doel te bezien hoe de oeververdedigingen zich gedragen. Indien daartoe aanleiding is, zullen aanvullende maatregelen worden getroffen.

3. Natuurherstelwerken

Conform de bepalingen in de Bestuursovereenkomst Natuurcompensatie Westerschelde, is drie jaar na ondertekening hiervan een tussentijdse evaluatie van het Natuurcompensatieprogramma uitgevoerd. De rapportage hiervan is in juli 2001 door de Voortgangscommissie vastgesteld. In haar terugblik constateerde de Voortgangscommissie dat nog slechts een beperkt aantal buitendijkse projecten kansrijk is.

Er lijken goede mogelijkheden te zijn voor een inrichting van de veerhavens Kruiningen (Zuid Beveland) en Perkpolder (Zeeuwsch Vlaanderen) als natuurgebied, inclusief de veerpleinen. De planvorming voor Kruiningen is gestart na instelling van een werkgroep. Voor Perkpolder is de planvorming vanuit natuurcompensatie opgeschort, gelet op de multifunctionele inrichting die door de gemeente Hontenisse wordt voorgestaan.

De planvorming voor de bescherming van het Schor van Waarde inclusief de restanten van het Verdronken dorp Valkenisse, is in de loop van 2001 vrijwel voltooid. Het besluit zal begin 2002 door Rijkswaterstaat in overleg met betrokkenen worden genomen. Voor de realisatie van het broedgebied Hansweert is Rijkswaterstaat met de gemeente Reimerswaal in gesprek om op termijn het buitendijks gelegen bedrijventerrein te verplaatsen.

Ter uitvoering van de afspraken die in het kader van de evaluatie zijn gemaakt, is - in de geest van de Bestuursovereenkomst Natuurcompensatie Westerschelde - door Rijkswaterstaat en de Provincie Zeeland gezamenlijk gezocht naar nieuwe projecten ter versterking van het Natuurcompensatieprogramma. Kansrijke mogelijkheden zijn er in West-Zeeuwsch Vlaanderen en in aansluiting op de veerhavens Kruiningen en Perkpolder. Binnendijks wordt een dertiental suggesties nader uitgewerkt. Het betreft gebieden direct achter de zeedijk, waar het estuariene karakter verhoogd kan worden met behulp van technische middelen.

De Voortgangscommissie is tot de conclusie gekomen dat een verschuiving van een deel van het budget van categorie C naar categorie B wenselijk is, in combinatie met een aanvullende financiering door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Op het verzoek van de Voortgangscommissie heeft de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat maximaal 15 miljoen gulden (circa 6.800.000 Euro) extra toegezegd onder de voorwaarde dat vóór eind 2002 duidelijkheid wordt gegeven over de realiseerbaarheid van de nieuwe projecten.

4. Ingebrekestelling betreffende de natuurherstelwerken

In oktober 2001 heeft de Nederlandse regering geantwoord op de aanvullende ingebrekestelling van de Europese Commissie van 7 mei 2001. In het antwoord stelt de Nederlandse regering dat de Europese Commissie niet heeft aangetoond dat Nederland haar verplichtingen uit artikel 4, lid 4 van de Vogelrichtlijn en uit artikel 6, derde en vierde lid van de Habitatrichtlijn niet is nagekomen. De Nederlandse regering is van mening dat het in 1998 overeengekomen Natuurcompensatieprogramma Westerschelde in voldoende mate voldoet aan de eisen die daaraan vanuit de Vogelrichtlijn en vanuit de Habitatrichtlijn worden gesteld. Er is in de visie van de Nederlandse regering dan ook geen noodzaak om vanwege Europese verplichtingen extra maatregelen te nemen.

Het is nu aan de Europese Commissie om te beslissen of deze Nederlandse reactie aanleiding geeft tot het nemen van vervolgstappen in de vorm van het uitbrengen van een met redenen omkleed advies aan de Nederlandse regering. Het voorleggen van deze kwestie aan het Europese Hof is in dit stadium niet aan de orde.

5. Verruimingswerken

In het vaarwater Wielingen dient een oplossing te worden gevonden voor een daar aanwezige kabel van de Nederlandse KPN. Deze kabel ligt niet diep genoeg. Zowel technisch als financieel wordt naar een oplossing gezocht.

6. Verzoeken tot toekenning van een nadeelcompensatie

Ingevolge artikel 5 van het Verruimingsverdrag komen de kosten van voorbereiding, uitvoering en onderhoud van het verruimen van de vaargeul en van het verruimen van de anker- en noodankergebieden, ten laste van het Vlaams Gewest. In deze kosten zijn mede begrepen de kosten van schade op Nederlands grondgebied die een rechtstreeks gevolg zijn van het verruimen, daaronder begrepen schade waarvoor het Koninkrijk der Nederlanden naar Nederlands recht aansprakelijk is.

Inmiddels is een viertal verzoeken tot toekenning van een nadeelcompensatie voor geleden schade, ingediend bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Deze verzoeken worden behandeld door Rijkswaterstaat Directie Zeeland.

Het eerste verzoek is afkomstig van een sprotvisser en dateert van medio maart 1999. Dit verzoek is afgewezen op grond van de overweging dat niet is aangetoond dat er een rechtstreeks verband is tussen de opgevoerde schade en de verruimingswerkzaamheden. De verzoeker heeft zich neergelegd bij deze beslissing zodat dit verzoek als definitief afgehandeld kan worden beschouwd. Het tweede verzoek is afkomstig van een garnalenvisser en dateert van medio april 1999. Ook dit verzoek is afgewezen en wel op dezelfde grond. Deze verzoeker heeft zich niet neergelegd bij de beslissing en heeft daartegen een bezwaarschrift ingediend bij Rijkswaterstaat Directie Zeeland. Dit bezwaarschrift is in behandeling. De beide laatste verzoeken tot toekenning van een nadeelcompensatie dateren van medio juni 2001 en zijn afkomstig van de Producentenorganisatie Kokkelvisserij. Deze verzoeken zijn in behandeling bij Rijkswaterstaat Directie Zeeland.

7. Monitoring Verruiming Westerschelde

Door het uitvoeren van de in het Verruimingsverdrag genoemde werkzaamheden (i.e. het opruimen van wrakken, het aanleggen van oeververdedigingen, het uitvoeren van natuurherstelwerken en het verruimen van de vaargeul), kunnen zowel het fysisch, het chemisch als het biologisch systeem van de Westerschelde worden beïnvloed. Met het oog op het handhaven van een duurzaam watersysteem - met het behoud van de functies toegankelijkheid, veiligheid tegen overstromen en een gezond ecosysteem -, is in 1997 het project Monitoring Verruiming Westerschelde (MOVE) gestart.

De doelstellingen van dit project kunnen als volgt worden omschreven:

- Het signaleren van ontwikkelingen in het fysisch, biologisch en chemisch systeem zodat de bagger- en stortstrategie en het zandwinbeleid kunnen worden bijgestuurd.
- Het verzamelen van gegevens voor en het evalueren van de bagger- en stortstrategie, het zandwinbeleid en de verruiming van de Westerschelde.
- Het verzamelen van gegevens voor en het onderzoeken van de gevolgen van de ingrepen op het systeem om daarmee de kennis van het systeem te verbeteren en de gevolgen en effectiviteit van toekomstige ingrepen beter te kunnen voorspellen.

Om deze doelstellingen te kunnen verwezenlijken, is in het project MOVE een drietal fasen te onderscheiden:

1. Voorbereiding: Vastlegging van T₀ situaties. Opstellen van een plan van aanpak.
2. Uitvoering: Toetsing van de hypothesen. Vastleggen van resultaten in jaarlijkse rapportages. Opstellen van een eerste evaluatie ten behoeve van de in 2001 te verlenen vergunning op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (voor het terugstorten van onderhoudsbaggerspecie).
3. Nazorg. Opstellen van een evaluatierapport in 2003 met betrekking tot de korte termijn effecten. In 2006 verschijnen er eindrapportages over de effecten op het functioneren van de Westerschelde en het mondingsgebied.

In het kader van de Langetermijnvisie Schelde-estuarium is in augustus 2001 een extra rapportage verschenen, getiteld "Monitoring van de effecten van de verruiming 48'-43'; Samenvatting van de ontwikkelingen in de Westerschelde (tussenstand 2000). "

Het rapport geeft een beeld van de ontwikkelingen tussen 1955 en heden.

Voor wat betreft de morfologie van de Westerschelde concludeert het rapport dat de lange termijn trends zich voorzetten: een vermindering van areaal ondiep water en een toename in geulvolume; de oppervlakte aan platen en slikken blijft min of meer gelijk.

Ook voor stroomsnelheden, getijvolumes en waterstanden zijn er geen aanwijzingen dat de waargenomen trends sinds de huidige verruiming buiten de al bestaande trends sinds 1955 vallen. In de buurt van locaties waar gestort wordt, worden wel hogere stroomsnelheden waargenomen. In principe is dit tijdelijk omdat het samenhangt met de periode van storten. Het is echter wel een signaal om de vinger aan de pols te houden, met name wanneer stortlocaties langer worden gebruikt.

Ten aanzien van de vogels concludeert het rapport dat de langjarige trends in de onderzochte soorten meestal overeenkomen met de trends die op de schaal van de hele Delta worden gevonden. Voor wat betreft de vissen concludeert het rapport dat de opgestelde prognoses voor aantallen en verspreiding van jonge vis en garnalen moeilijk te verifiëren zijn met de bestaande visbemonsteringsprogramma's. Wel is duidelijk dat potentiële gebieden voor de opgroei van jonge vis (i.e. ondiep watergebieden) een gestage achteruitgang vertonen. Deze achteruitgang is een onderdeel van de totale morfologische veranderingen in de Westerschelde over een lange termijn.

Tijdens het traject van de Langetermijnvisie Schelde-estuarium is een modelinstrument ontwikkeld om de bagger- en stortstrategie te toetsen (het zogenaamde cellenconcept). De vraag hierbij was hoe en waar er gestort zou moeten worden om het meergeulensysteem van de Westerschelde in stand te houden. MOVE heeft met behulp van historische gegevens een eerste verificatie uitgevoerd. Het resultaat laat zien dat de stortcapaciteit in de Westerschelde een kritische grens nadert.

Het beleid is er op gericht het cellenconcept als toetsingsinstrument te blijven inzetten en verder te ontwikkelen. Gebleken is dat dit concept een goed middel is om de effecten van ingrepen in de Westerschelde kritisch te kunnen volgen zodat beheersmaatregelen hierop kunnen worden afgestemd.

Omdat in de morfologie effecten van ingrepen - zoals de verruiming van de Westerschelde - naar verwachting pas na vele jaren zichtbaar worden, kunnen hierover op dit moment nog geen uitspraken worden gedaan.

8. Hymedis

Met het verkrijgen van de tussentijdse goedkeuring van de Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, werd aan de zes geselecteerde kandidaten gevraagd een offerte te maken voor het oprichten en exploiteren van Hymedis. Op 9 november 2001 zijn aan de gegadigden inlichtingen verstrekt waarna twee van hen een offerte hebben ingeleverd. Begin 2002 zal met deze twee gegadigden worden onderhandeld.

Hoofdstuk 3 : De kostprijs

Het hierna opgenomen Overzicht van de kosten voor de Verruiming van de Westerschelde, is geactualiseerd tot en met 31 december 2001. De opgenomen bedragen zijn gecumuleerd en geven als zodanig de volledige financiële toestand weer op 31 december 2001.

In het Overzicht is voor de werken uit te voeren door Nederland ook de BTW-verhoging per 1 januari 2001 van 1,5% verdisconteerd.

Overzicht van de kosten voor de Verruiming van de Westerschelde
(toestand op 31 december 2001)

	uitgevoerd	nog uit te voeren
Wrakruiming		
- in Vlaanderen	17.223	8.458
- in Nederland	<u>45.562</u>	<u>61.757</u>
	62.785	70.215
Oeververdedigingswerken		
- in Nederland	40.191	967 + p.m. (1)
Natuurherstelwerken		
- in Nederland	23.982 (2)	7.328 (2)
Baggerwerken		
- in Vlaanderen	26.676	
- in Nederland	<u>53.415</u>	3.254
	80.091	
Diversen		
- Leges	275	
- Hymedis		2.330 (3)
Algemeen totaal	207.324	84.094

Alle prijzen zijn in duizend Euro, BTW en eventuele toeslag aan Nederland inbegrepen.

(1) Deze p.m. post houdt verband met het feit dat de oeververdedigingen niet volledig zijn uitgevoerd conform hetgeen in het Verruimingsverdrag is bepaald. Indien in een later stadium blijkt dat het noodzakelijk is de oeververdedigingen alsnog geheel of gedeeltelijk uit te voeren conform hetgeen in het Verruimingsverdrag is bepaald, dan worden die werken uiterlijk voor 1 januari 2011 schriftelijk opgedragen.

(2) De Natuurherstelwerken zijn totaal geraamd op 31.310 Euro. Vlaanderen heeft hiertoe 19.980 Euro bijgedragen (afkoopsom). Voor het binnendijkse natuurherstel is een bedrag van 22.235 Euro gestort in het Nederlandse Groenfonds (dit bedrag is een onderdeel van de uitgevoerde kosten).

(3) Het aandeel Hymedis wordt voor Nederland geraamd op 1.016 Euro en voor Vlaanderen op 1.314 Euro. Totaal 2.330 Euro.

Hoofdstuk 4 : Aanpassingen aan en verduidelijkingen in het Verruimingsverdrag

Het accorderen van de nodige tekstvoorstellen inzake aanpassingen aan en verduidelijkingen in het Verruimingsverdrag, teneinde de opmerkingen uit hoofdstuk 4 van het eerste voortgangsrapport te formaliseren, heeft nog niet plaatsgevonden. Het streven is de tekstvoorstellen eind maart 2002 aan de Technische Scheldecommissie voor te leggen.

* * *

Colofon

Deze publicatie is een gezamenlijke uitgave van:

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Leefmilieu en Infrastructuur
Administratie Waterwegen en Zeewezen

Graaf de Ferrarisgebouw
Koning Albert II-laan 20, bus 5
1000 Brussel
België

en

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Directie Zeeland

Koestraat 30
Postbus 5014
4330 KA Middelburg
Nederland

Maart 2002

